

سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه‌ای

عنوان و نام پدید آور : سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه ای

مشخصات نشر : تهران ، پیروز ، ۱۳۹۳

مشخصات ظاهری : ۱۰۵ ص

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۲۹-۴۹-۶

وضعیت فهرست نویسی : فیفا

موضوع : ایمنی صنعتی / بهداشت صنعتی

رده بندی کنگره : ۹۱۳۹۳ س ۷ ف / ۵۵ T

رده بندی دیویی : ۳۶۳/۱۱

شماره کتابشناسی ملی : ۳۵۷۸۳۵۶

عنوان کتاب :

پدید آوران :

ناشر :

موضوع :

قطع :

نوبت چاپ :

سال چاپ :

تیراژ :

شابک :

لیتوگرافی ، چاپ ، صحافی :

سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه ای

دکتر علی فقیهی زرنندی / مهندس اقبال سخاوتی / مهندس یعقوب آشنا

پیروز ۱۳۹۳

ایمنی صنعتی / بهداشت صنعتی

وزیری

اول

۱۳۹۳

جلد ۱۰۰۰

۹۷۸-۶۰۰-۶۴۲۹-۴۹-۶

مجمع چاپ کوثر لارستان ۳۳۳۶۳۳۰

قیمت: اهدایی

فهرست

۱	پیش گفتار
۳	مقدمه
۶	فصل اول
۷	سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه ای
۷	منظور از ایمنی و بهداشت شغلی چیست ؟
۷	سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت شغلی چیست ؟
۸	استقرار سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه ای
۹	فلسفه ایمنی و بهداشت
۱۰	تشکیل واحد ایمنی
۱۲	تعیین و واگذاری مسئولیت ها
۱۳	تهیه برنامه آموزشی
۱۳	مستند سازی فعالیت ها
۱۴	مدیریت کنترل داخلی
۱۶	نقش ایمنی و بهداشت حرفه ای در افزایش بهره وری واحدهای صنعتی

۱۹ فصل دوم

۲۰ سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه ای در سازمان

۲۱ ۱ - خط مشی

۲۱ خط مشی ایمنی و بهداشت حرفه ای

۲۳ مشارکت کارگر

۲۴ ۲ - سازمان دهی

۲۴ مسئولیت و پاسخگویی

۲۶ صلاحیت و آموزش

۲۷ مستند سازی سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه ای

۲۸ اطلاع رسانی

۲۹ ۳ - طراحی و استقرار

۲۹ بازنگری مقدماتی

۳۱ طراحی ، توسعه و استقرار سیستم

۳۲ اهداف ایمنی و بهداشت حرفه ای

۳۳ پیشگیری از خطرات

۳۳ اقدامات کنترلی و پیشگیری

۳۴ مدیریت تغییر

۳۵ پیشگیری، آماده سازی و پاسخگویی در شرایط اضطراری

۳۶ تدارکات

۳۶ پیمانکاری

۳۸ ۴- ارزیابی

۳۸ پایش عملکرد و اندازه گیری

۴۱ بررسی آسیب های مرتبط با کار

۴۲ ممیزی

۴۴ بازنگری مدیریت

۴۶ ۵- اقدامات اصلاحی

۴۶ اقدامات اصلاحی و پیشگیرانه

۴۷ توسعه پایدار

۴۸ **فصل سوم**

۴۹ راهنمای کاربردی استاندارد ایمنی و بهداشت حرفه ای

۴۹ دامنه کاربرد

۵۱ عناصر سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه ای

۵۱ الزامات کلی

۵۲ ۱. خط مشی ایمنی و بهداشت حرفه ای

۵۴	۲. طرح ریزی
۵۴	طرح ریزی برای شناسایی خطرات ، ارزیابی ریسک و کنترل ریسک
۵۶	الزامات قانونی و سایر الزامات
۵۷	اهداف
۶۰	برنامه های مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه ای
۶۱	۳. اجرا و عملیات
۶۱	ساختار و مسئولیت
۶۶	آموزش ، آگاهی و صلاحیت
۶۹	مشاوره و ارتباطات
۷۱	مستند سازی
۷۳	کنترل مدارک و داده ها
۷۵	کنترل عملیاتی
۷۸	آمادگی و واکنش در وضعیت اضطراری
۸۱	۴. کنترل و اقدامات اصلاحی
۸۱	پایش و اندازه گیری عملکرد
۸۲	حوادث ، رویدادها ، عدم انطباق و اقدامات اصلاحی و پیشگیرانه
۸۵	سوابق و مدیریت سوابق

۸۷ ممیزی

۸۸ بازنگری مدیریت

۹۰ پیوست _ اصطلاحات

۹۴ منابع

www.ketab.ir

پیش‌گفتار

سپاس خداوند منان که توفیق تهیه این مجموعه را عنایت نمود. امروزه، در جوامع صنعتی، نقش بهداشت حرفه‌ای در پیشبرد اهداف انسان دوستانه و تأمین سلامت نیروی کار، بر هیچ کس پوشیده نیست. حفاظت کارگران در برابر عوارض، بیماری‌ها و حوادث مرتبط با کار، قسمتی از تعهدات سازمان بین‌المللی کار^۱ می‌باشد. بروز حوادث و بیماری‌های مرتبط با کار، در مشاغلی که کمبود امکانات دارند نمی‌تواند بی توجهی به مسائل ایمنی و بهداشت کارگران را توجیه کند. هدف اولیه سازمان بین‌المللی کار، ایجاد فرصت‌هایی برای زنان و مردان، برای به دست آوردن شغلی شایسته و مناسب، با داشتن آزادی‌ها، تساوی‌ها، امنیت و جایگاه انسانی هست. این موضوع، به صورت خلاصه " کار متناسب و شایسته"^۲ نامیده می‌شود. کار متناسب، یعنی کار ایمن، که به نوبه‌ی خود، فاکتور مثبتی برای رشد تولید و اقتصاد است. امروزه با پیشرفت تکنولوژی و فشار رقابتی شدید، تغییرات سریعی در وضعیت‌های شغلی، فرآیندهای کاری و سازمان‌ها، ایجاد شده و ملاحظه می‌شود که در مواردی، قوانین موجود، با همه ضرورت وجودشان، برای پوشش دادن این تغییرات، ناکافی بوده، یا اینکه، هماهنگ با خطرات و ریسک‌های جدید، پیش نمی‌روند. همچنین سازمان‌ها، باید قادر باشند تا چالش‌های ایمنی و بهداشت حرفه‌ای را به طور مستمر حمایت کنند و پاسخ‌های موثری را برای رسیدن به استراتژی مدیریتی پویا، فراهم آورند. این کتاب درصدد است تا تلاش‌های صورت گرفته در این زمینه را، حمایت کند. بنابراین، علاوه بر فراهم نمودن یک ابزار قدرتمند و منحصربه‌فرد برای

1. International Labor Organization

2. Decent Work

توسعه یک فرهنگ ایمنی قابل قبول، از طرف دیگر، برای کارگران، سازمان ها، سیستم های ایمنی و بهداشتی و محیط کار، سودمند واقع شود. سیستم های مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه ای موجود در دنیا، تشابه های زیادی در عناصر و الزامات سیستمی باهم دارند. به منظور دستیابی به اهداف کلان این سیستم ها که همانا، پیشگیری، کنترل رویدادها و افزایش بهره وری هست، استقرار، برقراری و نگهداری موثر سیستم ها در سازمان ها، الزامی به نظر می رسد.

امید است، مجموعه حاضر بتواند سهم ناچیزی در حل مسائل و مشکلات سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه ای موجود در کشور عزیزمان، داشته باشد. از آنجا که هیچ کتابی، خالی از اشتباهات علمی، ویرایشی و تایپی نیست، بدین جهت از تمامی صاحب نظران و دانش پژوهان، تقاضا داریم، منت گذاشته و در اصلاح نواقص موجود، ما را یاری نمایند.

مقدمه

تأثیر مثبت معرفی سیستم های مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه ای (OS&H) در سطح سازمانی هم در ارتباط با کاهش ریسک ها و خطرات و هم در ارتباط با تولید، هم اکنون به وسیله سازمان های دولتی، کارفرمایان و کارگران شناخته شده است. یکی از رویکردهای موثر در پیشگیری از صدمات و بیماری های شغلی، کاهش خسارت های ناشی از رویدادهای شغلی و افزایش بهره وری، استقرار و برقراری یک سیستم مدیریت موثر ایمنی و بهداشت حرفه ای در سازمان ها می باشد. مشکلات موجود در استقرار و نگهداری این سیستم های مدیریتی باعث ایجاد تغییرات ناچیزی در رویکردهای سازمان های دارای گواهینامه در امور ایمنی و بهداشت حرفه ای شده و تغییرات فقط به ساختار الزامی سیستم محدود شود. یک سیستم موثر مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه ای در سازمان باید ریسک خطرات محیط کار را کنترل کرده و صدمات، بیماری ها و خسارات ناشی از کار را کاهش دهد. به نظر می رسد سازمان های کشور ما با اطلاع از مشکلات معمول در استقرار و نگهداری سیستم های مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه ای بتوانند از بروز مشکلات تأثیرگذار بر کیفیت سیستم پیشگیری کرده و پیامدهای نامطلوب ناشی از آن ها را کاهش دهند.

سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه ای مجموعه ای از طرح ها، اعمال، دستورالعمل ها و روش های اجرایی تصویب شده توسط مدیریت ارشد متعهد سازمان برای مدیریت سیستماتیک ایمنی و بهداشت حرفه ای در محیط کار می باشد که برای شناسایی خطرات محیط کار، ارزیابی و کنترل ریسک های خطرات شناسایی شده، مشارکت فعال مدیران، سرپرستان و کارگران در امور ایمنی و بهداشت حرفه ای، فراهم کردن اطلاعات و آموزش برای افراد در تمام سطوح سازمانی به منظور برآورده کردن موثر مسئولیت هایشان در زمینه ایمنی و بهداشت حرفه ای، طرح و اجرای اهداف کلان و برنامه های ایمنی و

بهداشت حرفه‌ای انجام می‌شود. علاوه یک سیستم مدیریتی موثر ایمنی و بهداشت حرفه‌ای بایستی به منظور دستیابی به اهدافی نظیر محیط کار بدون حادثه و بیماری‌های شغلی تلاش کند.

سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه‌ای روش طرح ریزی شده، مستند و قابل اثبات برای مدیریت خطرات و ریسک‌های یک سازمان می‌باشد. هدف یک سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه‌ای حذف سیستماتیک امکان وقوع حوادث، بیماری، صدمه و مرگ در محیط کار از طریق حصول اطمینان از حذف یا کنترل سیستماتیک خطرات بجای منتظر ماندن برای وقوع یک فاجعه است. توسعه کارآمد سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه‌ای مجموعه اعمال مربوط به کنترل موثر و کاهش مستمر رویدادهایی است که پتانسیل ایجاد اثرات زیان‌بخش حاد و مزمن برای کارگران و افراد دیگر در مواجهه را دارند.

سیستم‌های مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه‌ای بایستی برای دستیابی به یک فرهنگ متعهد به ایمنی و بهداشت در سطح عالی در محیط کار تلاش کنند. بطوریکه مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه‌ای بایستی منعکس‌کننده فرهنگ ایمنی سازمان بوده و بایستی تعهد بالا به پایین به سیستم از بالاترین رده سازمان وجود داشته باشد، البته بایستی تعهد پایین به بالا به سیستم از طرف کارگران موجود باشد. کارگران و نمایندگان سازمان بایستی در توسعه سیستم مشارکت فعال داشته باشند تا یک حس مالکیت و اطمینان به سیستم را در آن‌ها ایجاد شود. افراد و منابع کافی بایستی برای پیاده سازی سیستم اختصاص داده شود. علاوه مشخص نمودن واضح و روشن مسئولیت‌ها برای هر عنصر نیز از ضروریات است.

خط مشی سیستم‌های مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه‌ای توسط سازمان بین المللی کار (ILO) با توجه به قوانین مورد توافق بین المللی از طرف بخش‌های سه‌گانه ILO تعیین گردیده است. این همکاری و توجه سه جانبه، قدرت انعطاف‌پذیری و اصول

مناسبی را برای توسعه فرهنگ ایمنی قابل قبول در سازمان فراهم می کند. بنابراین ILO خط مشی های داوطلبانه را در سیستم های مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه ای توسعه داده که این موضوع اهمیت و ابزار مربوطه را در خصوص حفاظت از ایمنی و سلامت کارگران انعکاس می دهد.

پیشنهادهای کاربردی این خط مشی ها برای استفاده همه کسانی که مسئولیت مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه ای را به عهده دارند، در نظر گرفته شده است. این پیشنهادها قانون اجباری نبوده و جهت جایگزینی با قوانین ملی، مقررات و یا استاندارد های موجود در نظر گرفته نشده است و به کار بردن آنها نیازی به گواهی و یا مدرک خاصی ندارد. کارفرما پاسخگوی این موضوع بوده و وظیفه سازمان دهی ایمنی و بهداشت حرفه ای را به عهده دارد. پیاده سازی سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه ای یکی از سودمندترین کارها در دستیابی به این وظیفه است. سازمان بین المللی کار، این راهبرد ها را به عنوان ابزاری کاربردی جهت ارزیابی سازمان ها و موسسه های کارآمد به منظور دستیابی به توسعه پایدار در عملکرد ایمنی و بهداشت حرفه ای طراحی کرده است.